

Спільна відповідальність за спільну спадщину: Опитування населення Умані

ЗМІСТ

Методологія	3
Висновки	4
Основні результати	10
Розділ 1. Демографічні зміни в Умані	11
Розділ 2. Інформаційне поле	16
Розділ 3. Сприйняття спільної спадщини	22
Розділ 4. Пам'ятки спільної спадщини	31
Розділ 5. Ставлення до паломництва хасидів і соціальна дистанція	39
Розділ 6. Символічний простір міста	48
Соціально-демографічний блок	51

МЕТОДОЛОГІЯ

Аудиторія

- Населення Умані від 18 років і старші.

Метод

- Стандартизоване інтерв'ю “обличчям до обличчя” в оселі респондента.

Обсяг вибіркової сукупності

- 800 респондентів
- Вибірка квотна, репрезентативна за віком та статтю (охоплює усі виборчі дільниці Умані)

Помилка репрезентативності

- Похибка репрезентативності вибірки з довірчою ймовірністю 0,954 (без врахування дизайн-ефекту) не перевищує:
 - 3,5% для показників близьких до 50%
 - 3% - для показників близьких до 25% або 75%
 - 2,1% - для показників близьких до 10% або 90%
 - 1,5% - для показників близьких до 5% або 95%,
 - 0,7% - для показників близьких до 1% або 99%.

Терміни дослідження

- 2-30 листопада 2018 року

REHERIT

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Центр міської історії
Центрально-Східної Європи

ВИСНОВКИ

ВИСНОВКИ

- ❑ Загалом, уманчани та уманчанки постають достатньо відкритими і толерантними до інших національних груп, що проживають у місті, а також до спільної історичної спадщини, хоча трактування однієї з ключових груп (євреїв) можуть істотно відрізнятися.
- ❑ Дослідження підтвердило, що населення міста у ХХ столітті пережило істотні демографічні зміни, а його заселення відбувалося двома великими хвилями. Дослідження продемонструвало приплив молодого населення, яке за багатьма параметрами демонструє відмінності у ставленні до спільної спадщини та груп, що її репрезентують.
 - ❑ Одним із ключових факторів у обізнаності та толерантному ставленні до багатокультурної історичної спадщини є рівень освіти. Серед молоді частка більш освічених людей є вищою.
 - ❑ Молоді люди демонструють нижчий інтерес до історії міста, натомість частіше окреслюють його як місто з українською історією.
 - ❑ Розрив поколінь є помітним у джерелах отримання інформації про історію міста, а також у рівні обізнаності з пам'ятками спільної спадщини.
 - ❑ Одночасно, молодь більшою мірою є залученою до прийому та взаємодії з хасидськими паломниками.

ВИСНОВКИ

- ❑ Показовим трендом для українського медійного простору є те, що серед основних джерел інформації про історію міста телебачення поступилося Інтернетові та соціальним мережам. Імовірно, це пов'язано із тим, що обласні телеканали Черкащини приділяють не досить багато уваги історії одного із районних центрів області.
- ❑ Простежуються два тренди, які вимагатимуть пристосування інформаційних повідомлень до кожної з груп. Старші мешканці схильні отримувати знання від більш традиційних джерел (ТБ, газет та радіо), а молодші й освіченіші – з сучасних (Інтернет, соціальні мережі, музеї).
- ❑ Сусіди чи знайомі частіше виступають джерелом інформації про історію, ніж старші родичі, що може бути наслідком інтенсивної міграції у місто молоді або наслідком сімейної стратегії «замовчування».
- ❑ Дослідження демонструє брак інформації про ключові об'єкти спільної спадщини. Зокрема, навіть про ті об'єкти, які належать до української історії, але не вписуються у героїчний наратив Коліївщини.
- ❑ Щодо єврейської спадщини, то впізнаваними є лише ті пам'ятки, які стали предметом інтенсивної уваги паломників (могила цадика Нахмана), натомість місця пам'яті, пов'язані з Голокостом, є менш впізнаваними. Впізнаваність пам'ятки не означає поінформованості про неї, проте видимим є декларативне бажання респондентів отримати таку інформацію.

ВИСНОВКИ

- ❑ Внесок різних груп в культуру міста респонденти оцінюють, в першу чергу, за етнічними групами, що традиційно проживали на території міста, а лише у другу - за політичними режимами (російський, радянський). Внески української та єврейської спільнот визнаються майже співмірними (75% проти 65% підтримки). Досить істотним визнається також внесок польської спільноти, яка чисельно не була такою значимою у місті.
- ❑ Однак мешканці Умані не почуваються співпричетними до європейської культури.
- ❑ На прикладі єврейської спільноти бачимо, що ця група сприймається неоднорідно. Соціальна дистанційованість стосовно хасидів є істотно вищою. Крім того, рівень обізнаності та визнання внеску групи не істотно впливають на рівень дистанційованості стосовно євреїв загалом і хасидів, зокрема, у системі групових ієрархій уманчан.
- ❑ Несподівано, у порівнянні з іншими дослідженнями ВПО, уманчан(к)и є менш дистанційованими щодо ВПО з Донбасу, ніж до ВПО з Криму.

ВИСНОВКИ

- ❑ Загалом, ставлення мешканців Умані до спільної спадщини є амбівалентним.
- ❑ З одного боку, вони декларативно підтримують вивчення історії всіх народів, що проживали у місті у школі.
- ❑ З іншого, визначальною історичною подією в історичній пам'яті уманчан є Коліївщина. Аналіз найбільш позитивних в житті міста подій, згенерованих самими мешканцями, демонструє досить вузьку орієнтацію на події періоду Речі Посполитої і, зокрема, з Коліївщини, яка визначається фахівцями, як дуже контрверсійна подія. Серед спонтанних згадок про позитивних історичних діячів з істотною перевагою домінують провідники Коліївщини, а пам'ятник Коліївщині, не зважаючи на досить нетривалий період свого існування, вже є одним з найвпізнаваніших об'єктів.
- ❑ Серед історичних подій і персоналій пов'язаних із спадщиною інших етнічних груп, знаходимо більше згадок про спільний позитивний досвід з поляками (і особу графа Потоцького), і менше про негативний; у згадках про єврейську спільноту ця пропорція є оберненою.

ВИСНОВКИ

- ❑ Більшість мешканців(-ок) не схильні підтримувати маркування міського простору через встановлення нових пам'ятників. Та незначна меншість, яка прагне встановлення нових місць пам'яті, наголошує на новому культурі героїв (Небесна Сотня, АТО), а не на увіковіченні історичних осіб.
- ❑ Символічний простір міста уманчан(-ок) обмежується вузьким переліком об'єктів, що фокусується на парках і фонтанах. І лише меншість 1/10 до таких відносять центр міста.
- ❑ Серед улюблених місць уманчан(-ок) та означених ними головних туристичних місць домінують ті ж самі локації.
- ❑ Символічно, що лише кожна десята особа відносить місця, пов'язані з хасидським паломництвом, до таких, які б вони хотіли показати туристам.
- ❑ Натомість, значно меншою мірою представлені релігійні споруди та об'єкти багатокультурної спадщини, а також інші райони міста.

**ОСНОВНІ
РЕЗУЛЬТАТИ
ДОСЛІДЖЕННЯ**

REHERIT

Розділ 1

ДЕМОГРАФІЧНІ ЗМІНИ В УМАНІ

Демографічні зміни в Умані

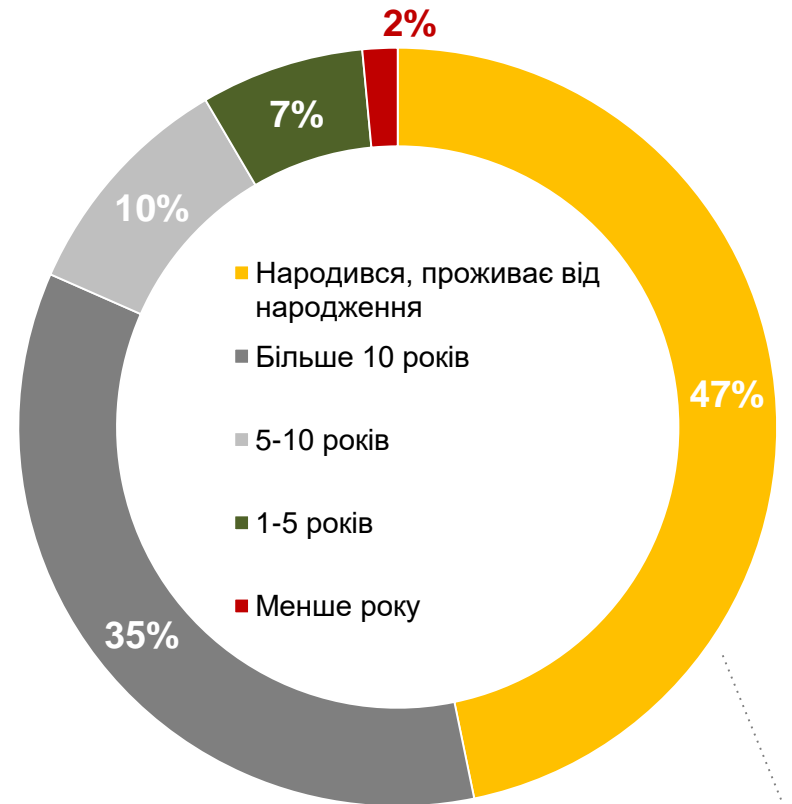
За результатами опитування, менше половини дорослого населення Умані є її корінними мешканцями. Таким чином, тільки за нашого життя населення оновилося на **53%**.

Темпи оновлення населення міста є достатньо високими. Так близько третини наявного населення прибуло понад 10 років тому (цей період мав тривалість 40-50 років), тоді, як п'ята частина впродовж останніх десяти років.

Серед тих, хто переїхали до Умані, домінують дві категорії – молодь та люди старші 50 років.

- * Молодь віком 18-29 р. (55% приїжджих) – ймовірно приїхала з метою навчання, пошуку роботи та більш комфортних умов життя.
- * Люди віком 50-59 р. та 60 р. і старші (58% і 68% приїжджих відповідно), які приїхали в місто ще за часів СРСР – 35-55 років тому.

Більшість тих, хто приїхали жити до Умані за останні 5 років, це молодь до 29 років – 58%.

Серед корінних мешканців в Умані:

Демографічні зміни в Умані

Корінних уманчан(-ок) у другому поколінні у місті виявилось трохи менше половини. У третьому поколінні – лише п'ята частина. З огляду на те, що частина респондентів не пам'ятає достеменно історію свого роду, тільки за життя 4-х поколінь населення Умані оновилось на 81-91%.

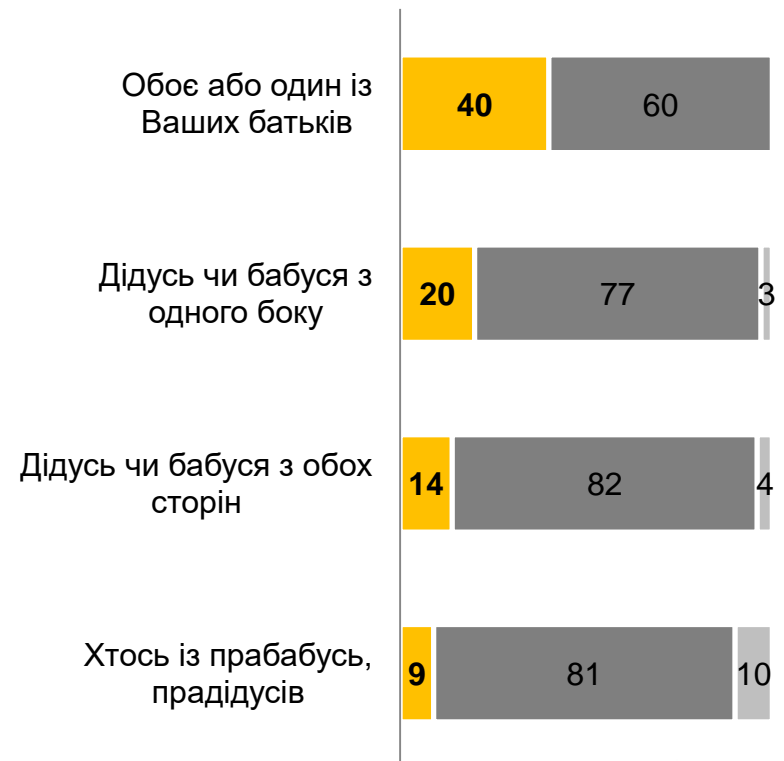
Показово, що у питанні про місце народження батьків, також простежується вікова залежність. Так, у віковій групі 18-49 років – 42-47% мають у батьках корінних уманчан(-ок). У групі 50-59 років – таких 39%, і нарешті серед старших за 60 років – 31%.

Також було помічено, що мешканці міста, чиї батьки народились в Умані, мають вищий рівень освіти (51%, проти 43%). Утім, цей тренд швидше пов'язаний із віком, ніж з відсутністю адаптаційного стресу (звичним культурним середовищем, ширшими соціальними контактами тощо). Адже серед тих, чиї батьки не народились в Умані, значно більше пенсіонерів та людей похилого віку (31%, проти показника 15-19% у інших вікових груп).

Помітно, також що в Умані менш вкоріненими є жінки (лише 38% з них, мають батьків народжених в місті, проти 44% чоловіків).

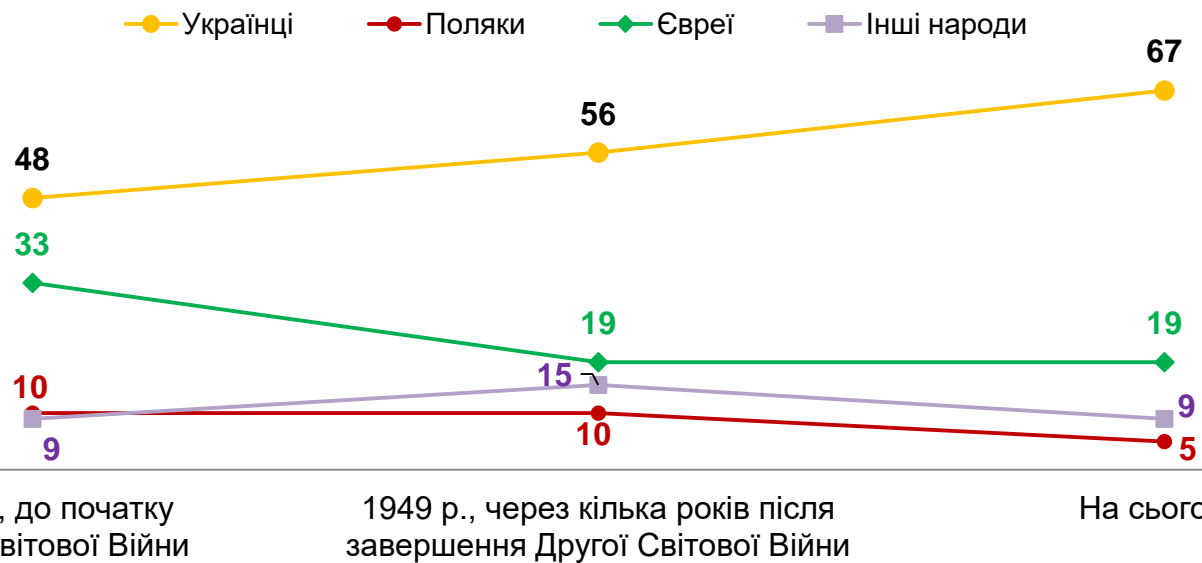
Чи народились в Умані

...?, у%
 ■ Так ■ Ні ■ Важко відповісти

Демографічні зміни в Умані

Уявлення про відсоткове співвідношення різних національностей м. Умань, у %

На думку респондентів, до 1939 року в Умані мешкали у переважно українці та євреї, тоді як частка інших народів не перевищувала 10%. З часом частка українців постійно зростала, від половини у 1939 році, до 2/3 у наш час. Тоді, як частка єврейського населення скоротилась удвічі одразу після II Світової війни. Частка поляків у структурі населення впала удвічі вже після 1949 року.

Оцінити національний склад населення у наш час не змогла третина опитаних (33%), тоді як для попередніх років більше половини (у 1939-му – 52%, у 1949-му – 57%). Це, ймовірно, пов'язане зі стрімким оновленням населення міста.

Демографічні зміни в Умані: ідентичності

Головною у ієрархії ідентичностей уманчан(-ок) є національна ідентичність, а саме українська (її обрали 4/5 респондентів).

Значно поступається їй уманська міська ідентичність (її обрала понад третина респондентів). Приписування згаданої ідентичності, значною мірою залежить від того наскільки довго респондент проживає в Умані. Так, серед корінних мешканців міста ідентичність «уманчанин/уманчанка» обрали 44% респондентів, серед тих хто живе тут понад 10 років – 37%, від 5 до 10 років – 30%, від 1 до 5 років – 18%, менше року – 8%.

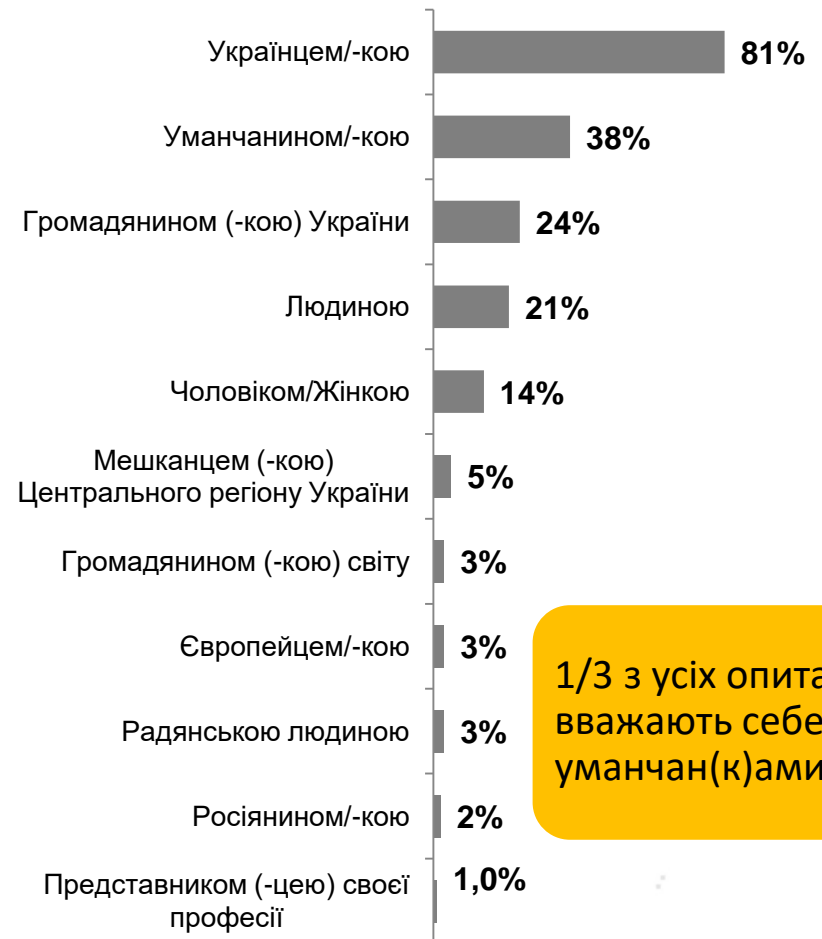
Замикає трійку лідерів – громадянська ідентичність, яка є найбільш актуальною для чверті уманчан(-ок).

Четверту та п'яту сходинку рейтингу посіли природні ідентичності.

Мало популярними виявились регіональна ідентичність (як от мешканець/-ка Центрального регіону).

Інші ідентичності обрали менш як 5% уманчан.

Ким Ви себе більшою мірою відчуваєте?
(можна було обрати до 3-х варіантів)

1/3 з усіх опитаних вважають себе уманчан(к)ами

REHERIT

Розділ 2

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОЛЕ

Інформаційне поле

Абсолютну більшість респондентів цікавить історія Умані. З них 46% дуже зацікавлені, 29% скоріше зацікавлені, ще 17% посередньо зацікавлені історією свого міста. Близько 8% респондентів історія міста не цікавить, або зацікавлює незначною мірою.

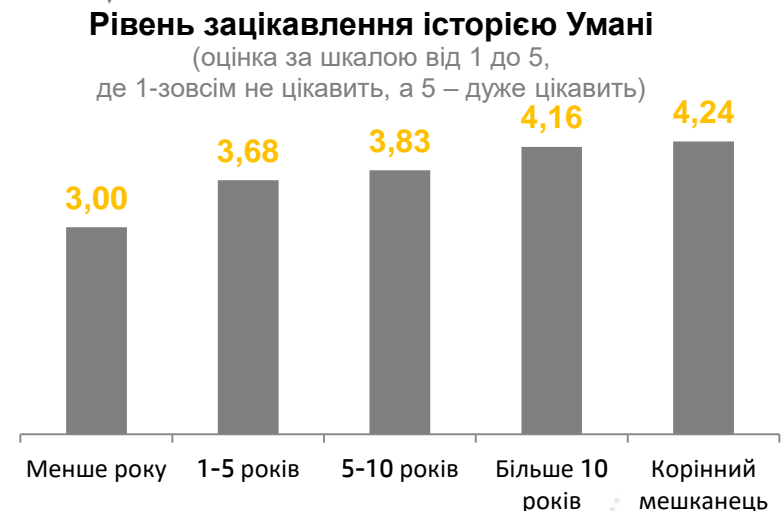
Чим довше проживає людина в Умані, тим більше вона цікавиться її історією. Дуже вона цікава корінним мешканцям, швидше цікава усім хто прожив тут більше року, посередньою мірою вона цікава тим, хто приїхав менше року тому.

Помітно рідше цікавиться історією міста молодь (частка зацікавлених і швидше зацікавлених тут становить 63%, проти 76-81% у інших вікових групах).

Найбільше історією Умані цікавляться ті, хто має повну вищу освіту (середнє значення оцінок тут 4,23 – тобто «дуже зацікавлені»), для інших освітніх груп показник перебуває в межах «швидше зацікавлені» (4,15-3,82).

75%

зацікавлені історією Умані

Інформаційне поле

Основним джерелом інформації про історію м. Умань є соціальні мережі. Однак, цей канал є прерогативою молодих і освічених. З них про історію міста дізнається 59% молодих людей віком 18-39 р., 42% - людей віком 40-59 р., та 9% тих, кому поза 60 р. Також, вони популярніші у людей з вищою освітою 50%, проти 30-38% у респондентів з середньою/ середньою спеціальною освітою.

Подібний віковий тренд властивий і перегляду Інтернет-сторінок про Умань. Їх переглядає 56% віком 18-39 р., 37% – віком 40-59 р. і 11% – людей від 60 р. і вище.

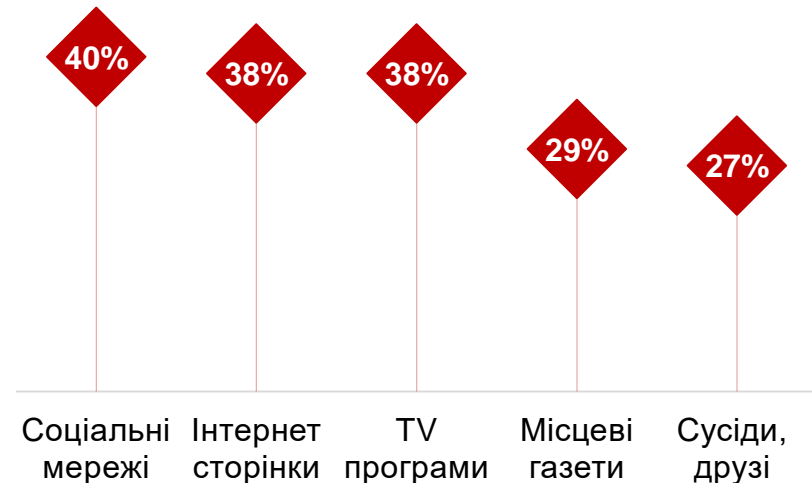
Якщо молодші люди надають перевагу новим ЗМІ, то старше покоління – традиційним. Частка молоді 18-39 р., яка отримує інформацію з TV становить – 25%, у віковій групі 40-59 р. таких – 39%, а серед 60 р. + – 56%.

Також, з TV-програм про історію Умані частіше дізнаються люди з середньою і середньою спеціальною освітою (40-43%, проти 32-33% тих, хто має/здобуває вищу освіту).

Чим старшими є респонденти, тим частіше вони отримують знання про Умань з місцевих газет. Так, серед молоді частка читачів лише 14%, у групі 30-39 р. – 22%, 40-59 р. – 32%, 60 р. і більше – 39%. Жінки частіше читають газети, ніж чоловіки (33% проти 22%).

Замикає рейтинг джерел про історію Умані спілкування з друзями, сусідами.

ТОП 5 інформаційних джерел про Умань

Інформаційне поле

Музеї трохи частіше відвідують люди з рівнем освіти вищій за середній (28%, проти 21-24%). Найрідше інформацію з музеїв отримує молодь 18-29 р. (19%, проти 25-31% в інших вікових групах).

Інформацію від старших членів родини частіше отримують люди до 40-59 років, що логічно з огляду на те що старша аудиторія рідко має живих батьків, а молодша менше цікавиться історією.

Шкільна програма є джерелом знань про Умань здебільшого для осіб молодшого та середнього віку, ніж для пенсіонерів (25%, проти 14%).

З віком, мешканці Умані частіше звертаються до художніх книжок про місто. Серед молоді 18-29 р. читачів 8%, а серед пенсіонерів до 25%.

З місцевих радіостанцій інформацію отримують переважно люди 60 років та старше (24%, проти 19% у віковій категорії 40-59р., та 13% - у категорії 18-39р.).

На меморіальні дошки і інформаційні стенди звертає увагу лише кожний шостий житель Умані.

Ще рідше цю інформацію респонденти отримують з науково-популярної літератури та від викладачів/ вчителів історії.

Водночас відомі та уповноважені особи не є масово поширеним джерелом інформування мешканців про історію Умані.

Інші джерела інформації про Умань

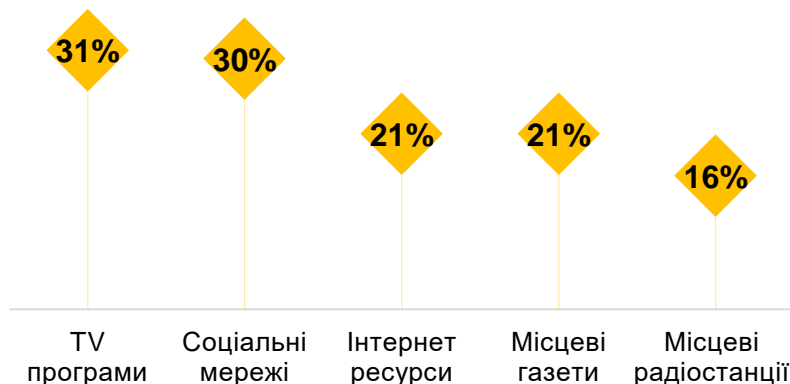

Інформаційне поле

Лідери рейтингів реальних і бажаних джерел інформації про Умань співпадають, лише змінюється їх пріоритетність. Ними є: телебачення, соціальні мережі та сторінки у Інтернет. Роль традиційного медіа серед потенційних ЗМІ пріоритетна.

Однак, ТОП 5 бажаних медіа, все ж змінились. Так, у новий рейтинг потрапили місцеві радіостанції, відтіснивши «сарафанне радіо».

ТОП-5 потенційних джерел інформації про Умань

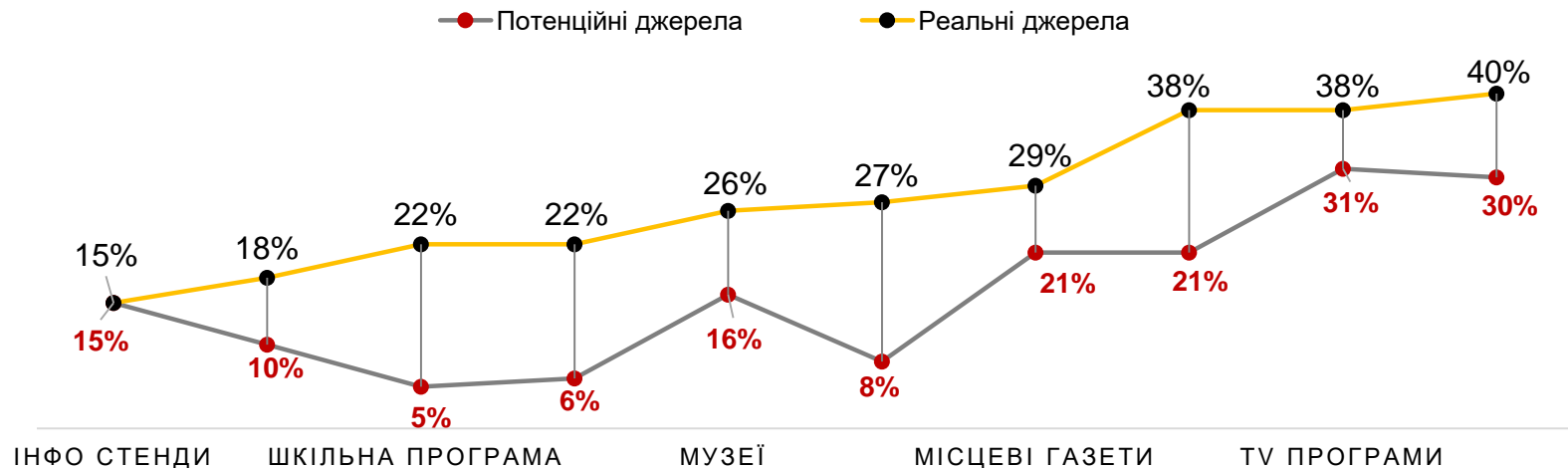

Інші потенційні джерела інформації про Умань

Інформаційне поле

ІНДЕКС ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ТОП 10 ДЖЕРЕЛАМИ ІНФОРМАЦІЇ

Якщо взяти до уваги 10 основних джерел, з яких мешканці міста отримують інформацію про Умань, то виявиться, що запит на них є нижчим, ніж рівень сучасного використання

Найбільш стійкою цільовою аудиторією тут є ті, хто черпає інформацію з інформаційних стендів (різниця 0%), з TV-програм (різниця -7%), місцевих газет (-8%) та художніх книг (-8%)

REHERIT

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Центр міської історії
Центрально-Східної Європи

Розділ 3

СПРИЙНЯТТЯ СПІЛЬНОЇ СПАДЩИНИ

Сприйняття спільної спадщини

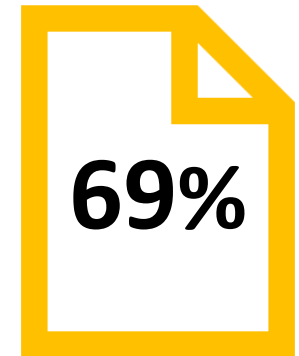
69% опитаних відзначили, що Умань – це місто багатьох культур.

Що цікаво, більш українською Умань вважає молодь 18-29 р. і пенсіонери. Так, Умань вважає містом української культури 40% респондентів віком 18-29 р, 32% віком 60 р. і більше, проти 22-25% у інших вікових групах.

Віруючі УПЦ МП трохи частіше сприймають Умань в якості спільної спадщини, ніж православні Київського патріархату (75%, проти 69%).

Цікавим є сприйняття даного питання відносно вкоріненості респондентів. Так, 46% тих, хто приїхав до Умані 5-10 років тому, вважають його більшою мірою містом української культури. Для тих, хто прожив тут більше 10 років цей показник становить 29%. Тоді як корінні уманчан(к)и найменше підтримують дану точку зору (25%). Разом з тим, новоприбулі мешканці (-ки) міста солідарні із корінними мешканцями (-ками) Умані.

Умань – це місто ...

місто багатьох культур

місто української культури

Сприйняття спільної спадщини

На думку респондентів, найбільший вплив на спадщину Умані мали такі культури, як: українська (75%), єврейська (65%) та польська (44%).

Про визначальну роль української культури, частіше говорять люди з нижчим рівнем освіти (82% з середньою/неповною середньою, 77% з середньою спеціальною освітою та 73% з вищою освітою).

Роль єврейської культури у формуванні спільної спадщини Умані частіше визнають люди до 59 років (67%, проти 58% серед людей пенсійного віку).

Значимість радянської спадщини частіше визнають люди, які жили за часів СРСР. Так, серед молоді її акцентують лише 27%, проти 40-45% серед інших вікових груп.

Практично непомітним для уманчан(-ок) виявився вклад німецької, ромської, вірменської та австрійської культур.

Культури, які найбільше вплинули на спадщину Умані

Сприйняття спільної спадщини

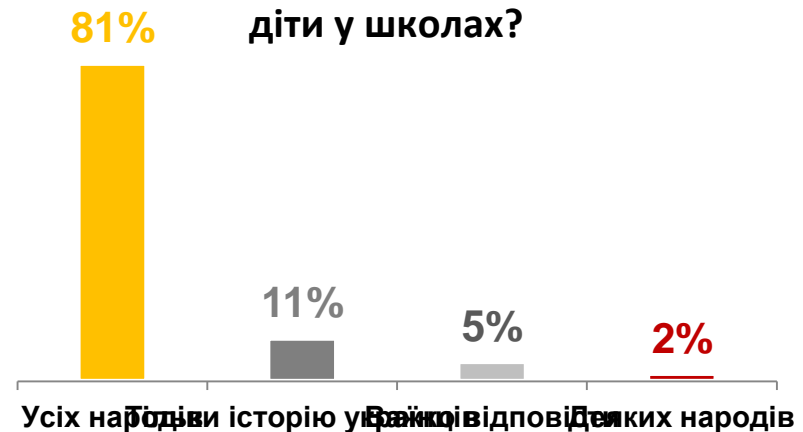
За даними дослідження **81%** респондентів вважають, що діти у школах повинні вивчати історію всіх народів.

Кожен **десятий** респондент/респондентка – **11%** – вважає, що у школах доцільно вивчати тільки історію українців. Значимих соціально-демографічних відмінностей згідно з цією альтернативою не зауважено.

Однак, ті, хто ідентифікував себе як українець/українка, частіше стверджував, що у школах варто вивчати тільки історію українців (12% проти 7% серед тих, хто не акцентував згадану ідентичність).

Ті, хто вважає, що уманчан(к)ам у школі слід вивчати історію деяких народів, мали на увазі переважно: українців, євреїв та поляків. Одилично згадували також хасидів, росіян, татар, греків, вірмен

Історію яких народів мають вивчати діти у школах?

Спільна спадщина бачення

У рамках дослідження згенеровано близько **509 згадок** про найбільш позитивні події в Умані.

З них **72%** – це згадки стосуються минулого міста.

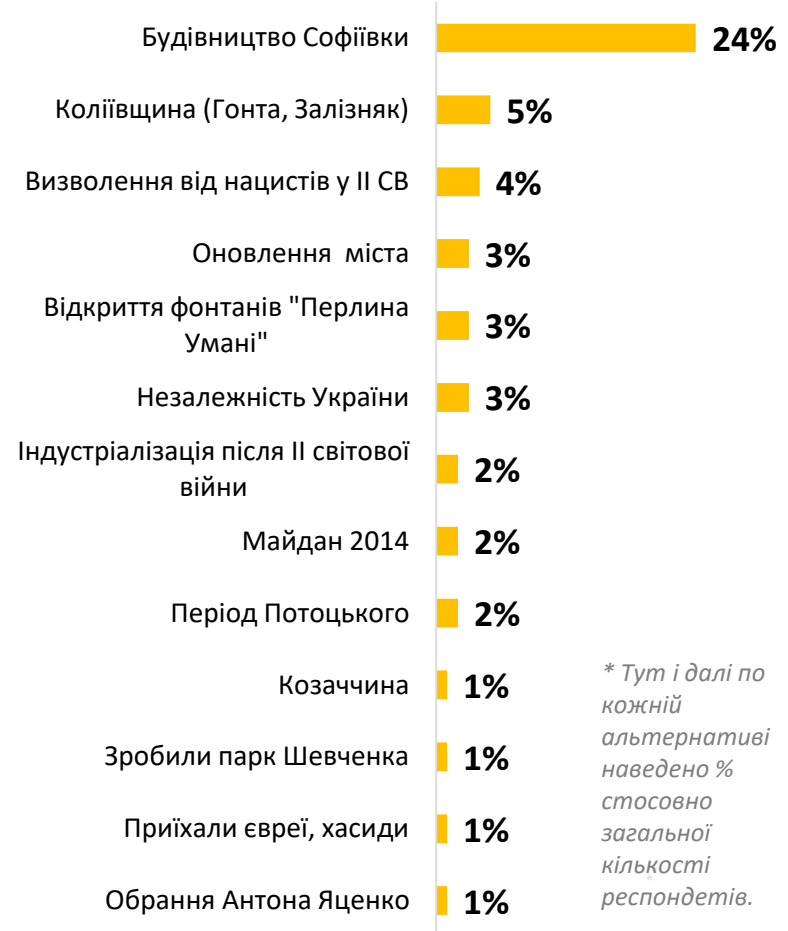
Головна позитивна подія – **будівництво Софіївки** польським графом Потоцьким – частина спільної спадщини міста.

Серед інших позитивних для міста подій згадали:

- історичні події, як-от **Коліївщина** (незважаючи на те, що вона є елементом трагічної спільної спадщини польсько-українських та єврейсько-українських відносин), визволення від нацистів у II Світовій Війні тощо.
- Політичні, на зразок здобуття незалежності Україною, Майдан 2014 року.
- Сучасні інфраструктурні - оновлення міста, відкриття фонтанів «Перлина Умані», впорядкування парку Шевченка.

Важливо зазначити, що 55% не змогли назвати жодної історичної події, яка б позитивно вплинула на місто.

Події в історії, які найбільш позитивно вплинули на місто*

* Тут і далі по кожній альтернативі наведено % стосовно загальної кількості респондентів.

Спільна спадщина бачення

У рамках дослідження було згенеровано близько **590 згадок** про найбільш негативні події в Умані.

З них 25% згадок про сучасний період історії міста від проголошення Незалежності і до наших днів. Тобто сьогодення рівною мірою асоціюють з позитивними подіями, ніж з негативними.

До головних негативних подій уманчан(к)и часто відносять ті, які пов'язані із війнами та їхніми наслідками – масовими розстрілами, окупацією, та Голодомором.

У контексті негативної спільної спадщини часто згадують події, пов'язані з євреями. Частина згадок є з позиції пошани до спільної спадщини (як от Бабин Яр, Коліївщина), частина з позиції нетерпимості (як от паломництво хасидів чи поховання в Умані Цадика Нахмана).

Дещо рідше згадують негативні події, пов'язані з україно-польськими відносинами: Коліївщина, поділ Речі Посполитої (одиночно), зрідка – польська окупація.

Неоднозначним у місті є ставлення до радянської спадщини. Рівна частка людей згадала у якості негативної події і окупацію СРСР і його розвал.

Більш як половина респондентів (55%) не змогли назвати жодної історичної події, яка б негативно вплинула на місто.

Події в історії, які найбільш негативно вплинули на місто

Спільна спадщина бачення

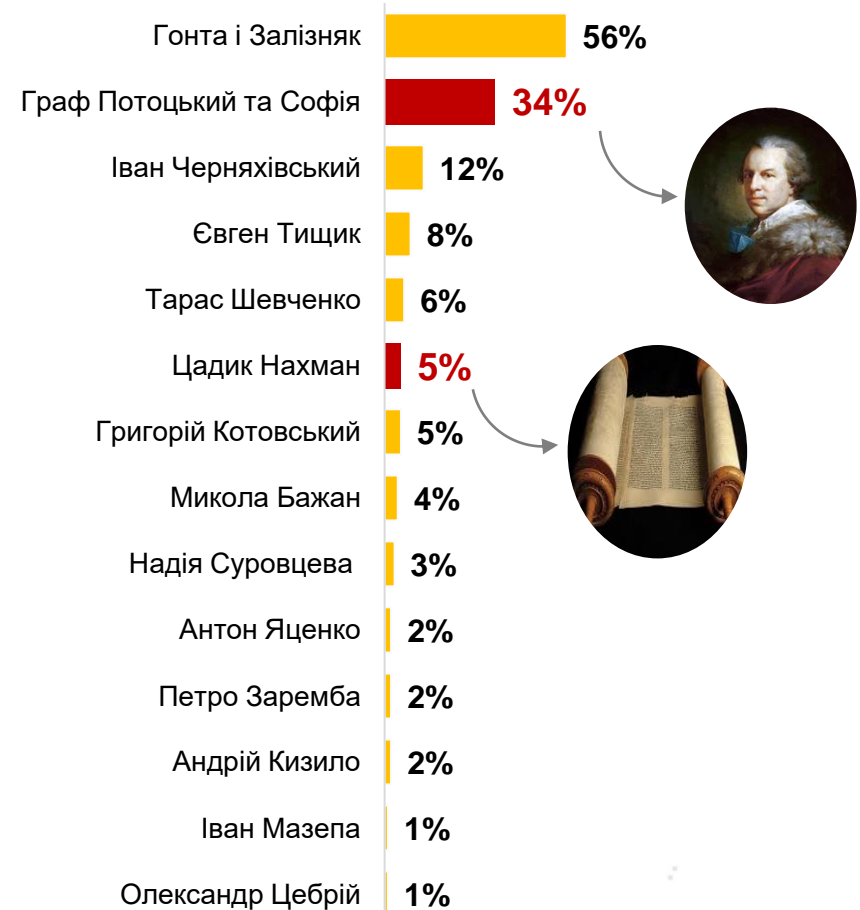
Усього в рамках дослідження було згенеровано близько **1230 позицій** з іменами видатних осіб пов'язаних із історією Умані.

Більшою мірою уманчан(к)и згадували українських політичних діячів та військових, а також діячів культури.

Найчастіше у цьому контексті згадували провідників Коліївщини.

Загалом 315 згадок (26%) було присвячено представникам інших національностей. Найчастіше згадували подружжя графів Потоцьких, рідше – цадика Нахмана, одинично – Леніна (2 згадки) і Гітлера (1 згадка).

Видатні особи, пов'язані з історією Умані

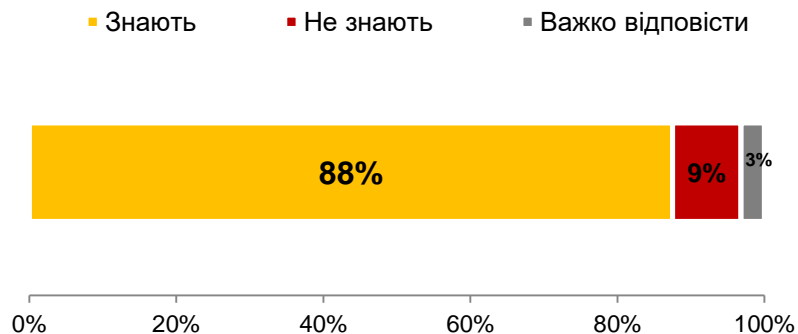

Сприйняття єврейської спадщини

Переважна більшість опитаних уманчан (88%) задекларували, що знають, хто такий цадик Нахман. Однак, справді пояснити, ким є ця особистість, змогли 84% респондентів.

Частка обізнаних про цадика Нахмана зростає пропорційно до віку респондентів: серед 18-29-річних таких – 81%, 30-39 р. – 89%, 40-49 р. - 91%, 50-59 р. – 95%; та знову зменшується серед людей, яким поза 60 р. – 85%.

Обізнаність про цадика Нахмана

Майже третина з тих, хто знає про цадика Нахмана, вважають його богом або ж пророком хасидів.

Майже кожен 5-ий відносить його до святих, яким поклоняються та до яких моляться.

Кожен 6-ий респондент визнає його духовним лідером, проповідником хасидів, або ж равиним, духовним наставником, вчителем.

Цадик Нахман: ким його вважають уманчани

(від тих, хто вказав, що знає його)

Сприйняття єврейської спадщини

89% знають, що могила цадика Нахмана розташована у м. Умань. Серед тих, хто знає цього духовного лідера, частка обізнаних про місцезнаходження могили сягає 98%.

Ставлення до розташування могили цадика Нахмана в Умані є неоднозначним. Про це свідчить дисперсія відповідей на пропозицію перенесення її до Ізраїлю.

Так, кожен третій респондент (36%) вважає, що могилу цадика Нахмана слід перенести з Умані. Ще третина «проти» цієї ідеї (33%). Байдужість до питання виявила майже чверть (24%) тих, кому відомо про могилу в Умані.

При цьому, серед жінок прихильниць перенесення пам'ятки більше, ніж серед чоловіків (41%, проти 31%).

Серед представників різних вікових груп думки відрізняються. Так, найбільше прихильників цієї ідеї серед осіб, яким понад 60 років (40%), найменше – серед молоді 18-39 років (34%). Серед респондентів середнього віку таких 36%.

Побажання щодо перенесення могили цадика Нахмана була з Умані до Ізраїлю?

(від тих, хто знає, що могила знаходиться в Умані)

REHERIT

Розділ 4

ПАМ'ЯТКИ СПІЛЬНОЇ СПАДЩИНИ

Пам'ятки спільної спадщини

92% опитаних знають про картинну галерею. Лише 7% не знають, але хочуть дізнатися.

Вірно ідентифікували будівлю 57% респондентів, 22% зазначили, що це колишній музей.

Художній музей (картинна галерея)

92%	знаю
7%	не знаю, але хочу знати
1%	не знаю

Кожен другий (45%) уманчанин/уманчанка знають про Василіанський монастир, проте більша частка тих, які не знають, але хочуть дізнатися – 49%.

25% опитаних вказали вірно. Цікаво те, що жителі міста визначають будівлю як сільськогосподарський інститут (29%, казарми 10%).

Заповідник «Стара

45%	знаю
48%	не знаю, але хочу знати
7%	не знаю

Пам'ятки спільної спадщини

84% опитаних обізнані про торгові ряди на центральному ринку.

Переважна більшість – 72% ідентифікували її як базар, ринок. Близько 11% - як ратушу (Ратушу базару).

Торгові ряди на центральному ринку

84%	знаю
14%	не знаю, але хочу знати
2%	не знаю

Лише 5% жителів міста не знають про поховання цадика Нахмана, натомість 82% обізнані.

28% респондентів ідентифікували будівлю як могилу Цадика Нахмана і як синагогу.

Поховання цадика Нахмана

82%	знаю
14%	не знаю, але хочу знати
5%	не знаю

Пам'ятки спільної спадщини

Більша частка уманчан не знають про хрест біля річки Кам'янки - 49%, знають 44%.

Серед тих, хто знає 31% ідентифікували пам'ятку як Хрест Мегомметра і 51% вказали, що це на Новій Умані.

Хрест над річкою Кам'янкою

44%	знаю
49%	не знаю, але хочу знати
8%	не знаю

52% не знають, але хочуть дізнатися про Уманську Яму, натомість 42% обізнані.

Серед них 67% вказали, що це Уманська Яма. 8% зазначили, що це меморіал євреям, загиблим від репресій.

Пам'ятник Уманська Яма

42%	знаю
51%	не знаю, але хочу знати
7%	не знаю

Пам'ятки спільної спадщини

Переважна більшість – 93% – знають про меморіальний комплекс II Світової війни «Обеліск слави».

47% з них визначили його як «Вічний вогонь», ще 43% зазначили, що це обеліск. Іноді його називають «Обеліск слави», «Обеліск вічного вогню», «обеліск перемоги».

Обеліск Слави

93%	знаю
6%	не знаю, але хочу знати
2%	не знаю

33% опитаних знають про урочище «Сухий Яр», 60% не знають, але хочуть дізнатися.

Серед тих, хто знає, 47% ідентифікували його вірно. Також 4% вказали, що це пам'ятник Гонті і Залізняка.

Пам'ятник загиблим євреям у Сухому Яру

33%	знаю
60%	не знаю, але хочу знати
9%	не знаю

Пам'ятки спільної спадщини

Пам'ятник Гонті і Залізняку

80%	знаю
17%	не знаю, але хочу знати
4%	не знаю

80% знає про пам'ятник Гонті і Залізняку

З них 85% ідентифікували пам'ятник вірно.
Його також часто називають пам'ятником козацтву

Пам'ятки спільної спадщини

Лише 22% респондентів зазначили, що Умань потребує нових пам'ятників.

Трохи частіше виступають за їх встановлення люди економічно-активного віку 30-59 років (частка тих хто ствердно відповів на питання становить 24-27%, проти 15% серед молоді 18-29 р., та 20% серед людей похилого віку).

Чим більш вкоріненими є респонденти, тим більшою мірою вони підтримують тезу про необхідність встановлення пам'ятників в Умані. Так, серед корінних уманчан прихильників тези – 24%, серед тих, хто проживає тут більше десяти років – 22%, серед тих, хто приїхав до 10 років тому – 16%.

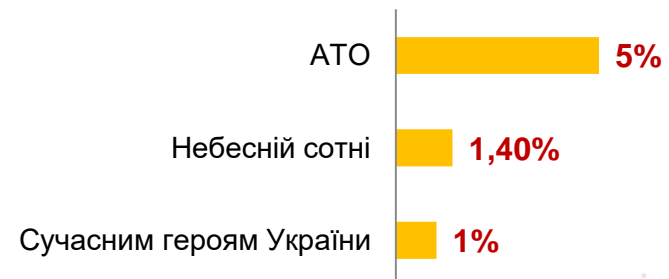
Здебільшого уманчани прагнуть бачити пам'ятник сучасним героям України (55 згадок із 104 запропонованих).

Лише 6 згадок було присвячено представникам інших націй: Леніну (3), графу Потоцькому (2) та цадику Нахману (1)

Чи потребує Умань нових пам'ятників?

ТОП 3 бажаних пам'ятників

Підтримка місць, пов'язаних з пам'яттю про етнічні меншини

Відповідальність за підтримку в належному стані місць, пов'язаних з пам'яттю про етнічні меншини уманчан(к)и покладають, перш за все, на громаду міста і владу, як спільно так і нарізно.

Бажаним у цій справі є й вклад держав, які представляють ці меншини та самих меншин. І хоча показники по цих пунктах є доволі високими, перекласти цей обов'язок виключно на представників інших держав та громад прагнуть не більш як 10% респондентів.

Частка тих, хто вважає, що подібні пам'ятки ніхто не зобов'язаний підтримувати, не перевищує 2%.

Навіть коли респонденти обирали пункт «Тільки представники меншин», часто вони поєднували його з іншими варіантами відповідей

Відповідальні за підтримку в належному стані місць, пов'язаних з пам'яттю про етнічні меншини, які колись проживали в Умані

RENERIT

Розділ 5

СТАВЛЕННЯ ДО ПАЛОМНИЦТВА ХАСИДІВ І СОЦІАЛЬНА ДИСТАНЦІЯ

Ставлення до паломництва хасидів

83 % опитаних вважають, що м. Умань потребує розвитку туристичної галузі, натомість кожен десятий мешканець (10,5%) не погоджуються з цим твердженням.

Дещо частіше про необхідність розвитку туристичної галузі говорять люди віком 40-59 років (87%, проти показника 79-82% інших вікових категорій).

Чим довше проживає респондент(-ка) в Умані, тим більшою мірою він/вона схильні наголошувати на необхідності розвитку туристичної галузі.

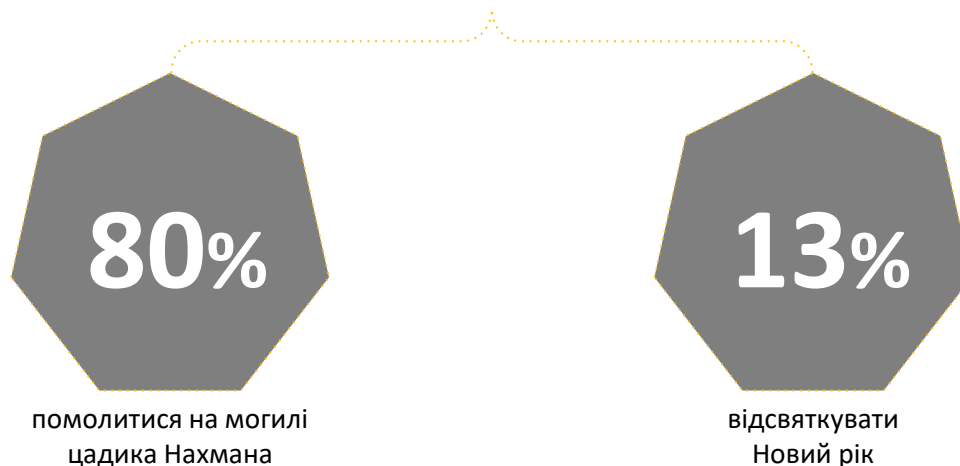
Так, серед корінних мешканців Умані і тих, хто проживає у місті понад 10 років, цю позицію підтримує 85%, серед тих хто приїхав від 1 до 10 років тому – 75%, серед новоприбулих жителів – 68%.

Чи потребує Умань розвитку туристичної галузі?

Ставлення до паломництва хасидів

Причина приїзду паломників до Умані

Основною причиною приїзду паломників в місто, на думку опитаних, є відвідини могили цадика Нахмана. Це зазначають 80% опитаних.

Лише 13% опитаних говорять про святкування Нового Року як про одну з цілей приїзду хасидів

Причини приїзду хасидів з негативною конотацією називають не більш як 2% респондентів

Ставлення до паломництва хасидів

Вплив паломництва на життя Умані є різноплановим.

- Швидше позитивно - воно впливає на міжнародне визнання Умані, її економіку, туризм, місцеву політику.
- Двоєко – на культурне життя міста і особисте життя його мешканців.
- Швидше негативно це явище впливає на безпеку життя в Умані.

Про позитивний вплив на міжнародне визнання Умані, говорять 62% респондентів, опонує їм 13%. Про позитивний вплив на економіку говорять 61%, опонують їм 11%. Вплив паломництва на туризм позитивно оцінює 56% опитаних, а негативно – 17%, вплив на місцеву політику позитивним вважають 46% проти 20% , тобто баланс оцінок позитивний.

Водночас, про позитивний вплив на культурне життя говорять – 33% проти 38%, на безпеку життя 30% проти 47% - у цих сферах баланс оцінок є негативним. Про відсутність впливу паломництва на усі ці сфери говорять 4-6% респондентів.

Кожен п'ятий уманчанин/уманчанка стверджують, що паломництво хасидів позитивно впливає на їх життя (19%), кожен четвертий (25%) – говорить про негативний вплив. Ще 29% вважають ці речі не пов'язаними. Люди з вищою освітою більш лояльні у оцінках впливу паломництва на їх життя.

Вплив паломництва хасидів на різні сфери життя в Умані

(оцінка від 1 до 5, де 1-негативний, а 5-позитивний)

Ставлення до паломництва хасидів

З-поміж запропонованих тез цілковито згодні уманчан(к)и лише з одною – паломники створюють довкола себе безлад і хаос.

Другу і третю сходинку у рейтингу згоди, посіли тези з негативною конотацією – паломники приїжджають розважатись, а також вони не поважають мешканців Умані – з цими тезами респонденти швидше згодні.

Разом з тим, уманчан(к)и визнають економічну користь від паломництва хасидів. Вони швидше згодні з тим, що воно сприяє збільшенню робочих місць в Умані та поповнює його бюджет (згідні 47% та 59% відповідно).

Теза про «глибокі релігійні почуття» сприймається уманчан(к)ами неоднозначно, з нею вони «як згодні, так і не згодні». Так само суперечливо сприймаються тези про збиток або прибуток від паломництва для звичайних містян.

Водночас, швидше не згодні респонденти із тим, що паломники дотримуються законів України.

Отже, у ієрархії, домінують негативні тезиси щодо паломництва, але визнається сприятливий вплив явища на економіку міста.

Міра згоди з тезами про паломників

(за шкалою від 1 до 5, де 1-зовсім не згоден, а 5 – цілком згоден)

Ставлення до паломництва хасидів

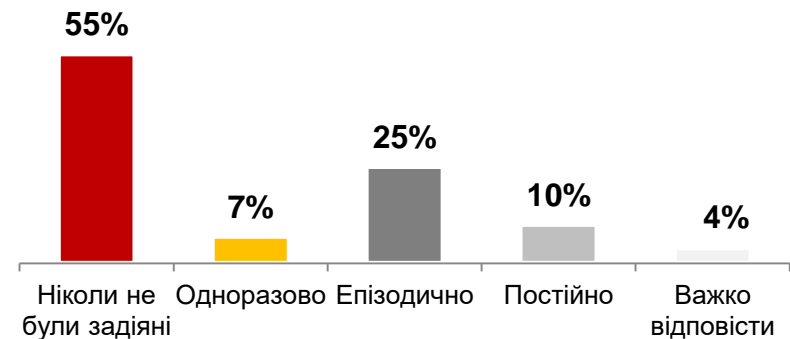
Більше половини респондентів і їх найближче оточення (55%) ніколи не приймали паломників. Ще 7% мають одноразовий досвід співпраці з гостями міста. Четверть опитаних епізодично приймають паломників. Кожен 10-й займається цим на постійній основі.

Чоловіки частіше згадували про власну участь та участь найближчого оточення у прийомі паломників (49% проти 43%).

Трохи рідше приймають паломників респонденти та найближче оточення респондентів з нижчим рівнем освіти. Так, не мають відповідного досвіду 49-50% респондентів з неповною вищою та вищою освітою, в той час як серед осіб з середньою та з середньою спеціальною освітою таких 59%. Серед старшої вікової категорії дещо більше тих, хто не задіяний у прийомі паломників (60%), ніж серед людей молодших вікових категорій (52-53%).

Більше половини опитаних (59%) стверджують, що особисто контактували з паломниками-хасидами у повсякденному житті. Дещо частіше контактують із гостями-хасидами особи віком 18-29 та 40-49 (по 69%), трохи рідше - 30-39 р. та 50-59-річні (59-60%). Найменше таких серед осіб пенсійного віку (43%). Серед чоловіків тих, хто спілкувався з паломниками більше, ніж серед жінок (62%, проти 56%).

Залученість до прийому гостей-паломників мешканців міста та їх найближчого оточення (друзів, родичів)

мали
безпосередні
контакти з
паломниками-
хасидами

59%

Ставлення до паломництва хасидів

Найчастіше пересічні уманчан(к)и зустрічають паломників просто на вулицях міста. Тут їх бачили 76% тих, хто контактував з цією категорією туристів.

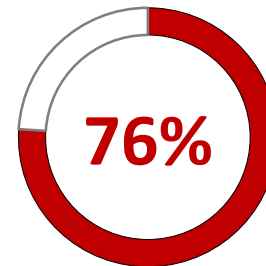
Половина опитаних спілкувалась з паломниками у магазинах (50%) та на ринку (48%). Третина бачили їх у «Софіївці».

Лише кожен десятий уманчанин перетинався з гостями-хасидами у закладах громадського харчування, на роботі та у приватних приміщеннях.

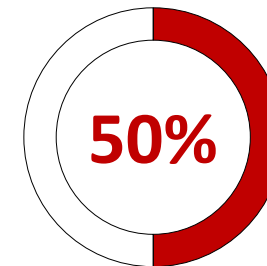
У магазинах з паломниками частіше контактували молодь та люди середнього віку (51-54%, проти 41% у тих, кому поза 60 р.).

На вулицях та на ринку, навпаки, частіше контактували люди похилого віку (на вулицях: 85%, проти 71-78% у вікових групах 18-39 та 40-59 р. відповідно; на ринку: 59%, проти 41% -49%).

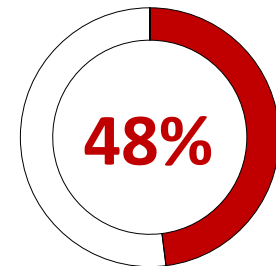
Місця зустрічей з паломниками-хасидами
(серед тих, хто мав досвід безпосередніх контактів)

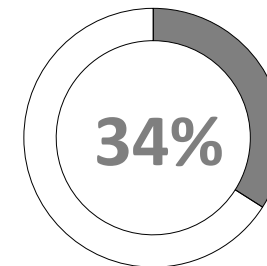
на вулиці

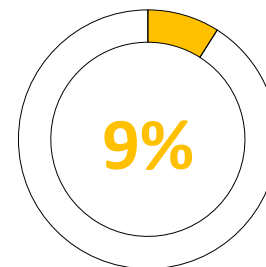
у магазині

на ринку

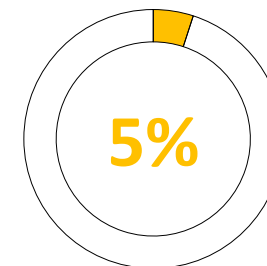
у парку «Софіївка»

заклади гром. харчування

приватне приміщення

на роботі

Соціальна дистанція

Уманчан(к)и найбільшою мірою почуваються близькими до україномовних українців. Так, 97% згодні допустити їх у якості членів своєї сім'ї.

Більше 2/3 опитаних (68,5%) відкриті до російськомовних українців.

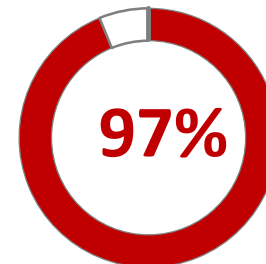
Водночас рівень відкритості до поляків є удвічі меншим, відносно попередньої когорти, до росіян – утричі меншим.

Щодо інших національностей, то 11% уманчан готові допустити євреїв, 3% - хасидів та 2,5% ромів.

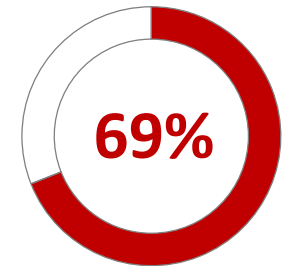
Кожен третій уманчанин/уманчанка (36%) готовий допустити в сім'ю учасників АТО, а рівень відкритості до ВПО з Донбасу та Криму є дещо нижчим і складає 25%.

Водночас, уманчан(к)и не готові підтримувати близькі стосунки із особами з нетрадиційною сексуальною орієнтацією. Цю когорту людей допустили б в якості членів сім'ї лише 5,5 % респондентів.

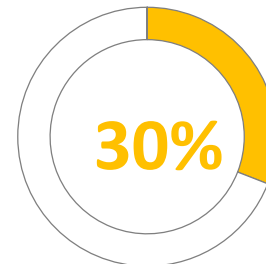
Згодні допустити у якості членів сім'ї

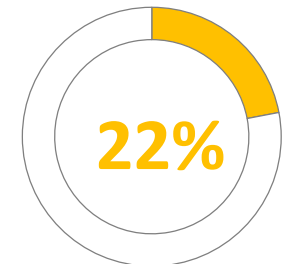
україномовних українців

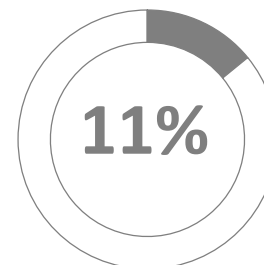
російськомовних українців

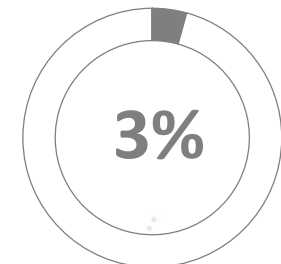
поляків

росіян

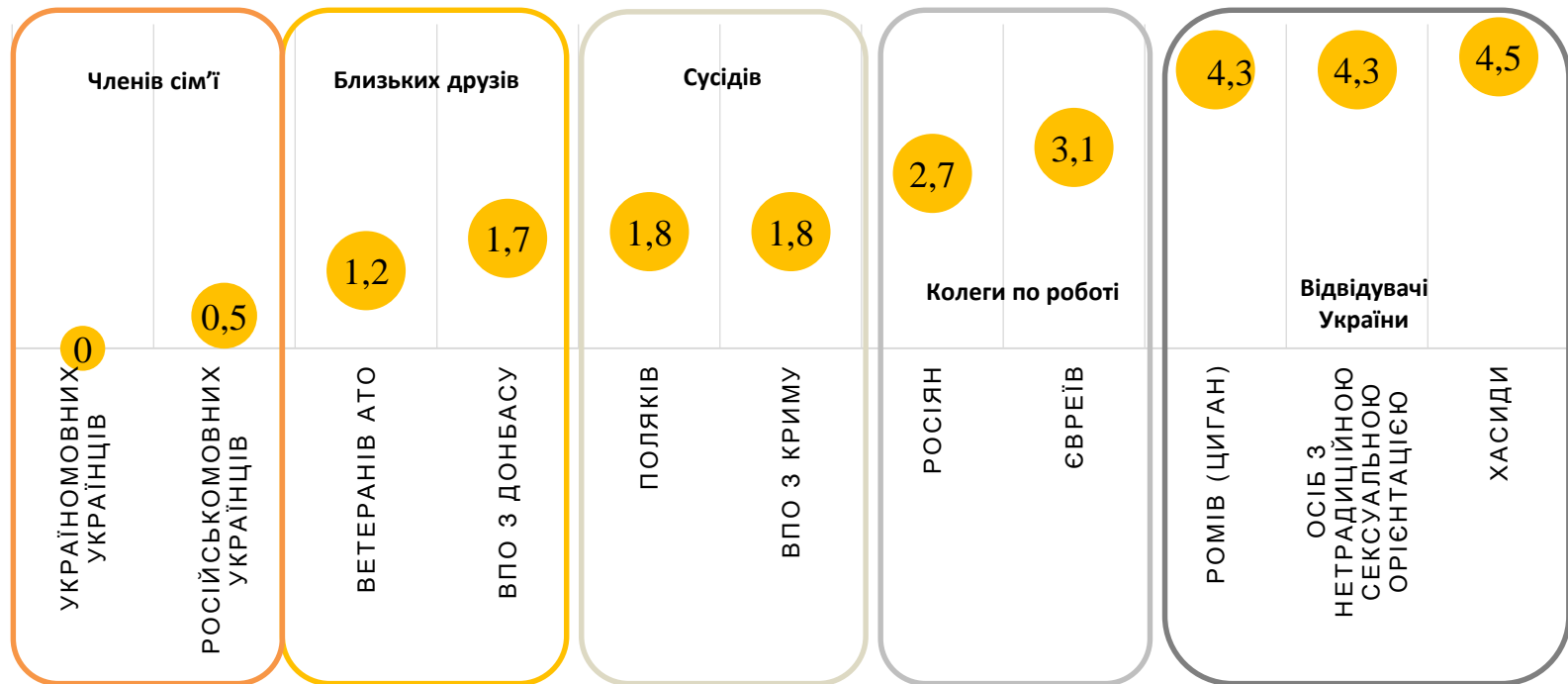
євреїв

хасидів

Соціальна дистанція

ГОТОВНІСТЬ ДОПУСТИТИ ПРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ ГРУП У ЯКОСТІ...

Аналіз шкали Богардуса дозволяє зробити висновок, що уманчан(к)ам властиве нелояльне ставлення ромів, хасидів для представників ЛГБТ-спільнот. Однак міра відторгнення є різною. Для ромів мода – допускаю в якості «жителів України», для хасидів «відвідувачів України», для представників ЛГБТ-спільнот – «не пускав би в Україну».

Не хотіли б підтримувати надто близькі відносини мешканці Умані з євреями та росіянами. Готові уманчан(к)и співжити із ВПО з Криму (татарами) та представниками польської спільноти.

Також, помічено, що молодь є менш лояльною до росіян і переселенців з Донбасу.

REHERIT

Розділ 6

СИМВОЛІЧНИЙ ПРОСТІР МІСТА

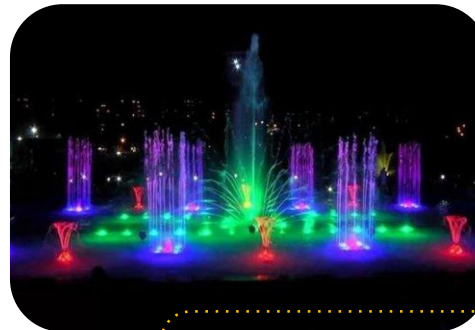
Символічний простір міста

ТОП-3 улюблених місць в Умані

79%

Парк «Софіївка»

42%

Фонтани на Осташівці

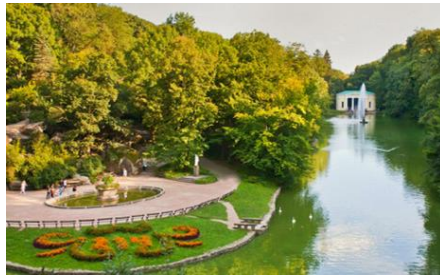

5%

Центр міста

Символічний простір міста

ТОП-5 туристичних місць

92% парк “Софіївка”

59% Фонтани
на Осташівці

14% Музеї
(Краєзнавчий, Картинна галерея тощо)

8% Центр Умані

4% Василіанський
монастир,
підземелля

REHERIT

← ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Центр міської історії
Центрально-Східної Європи

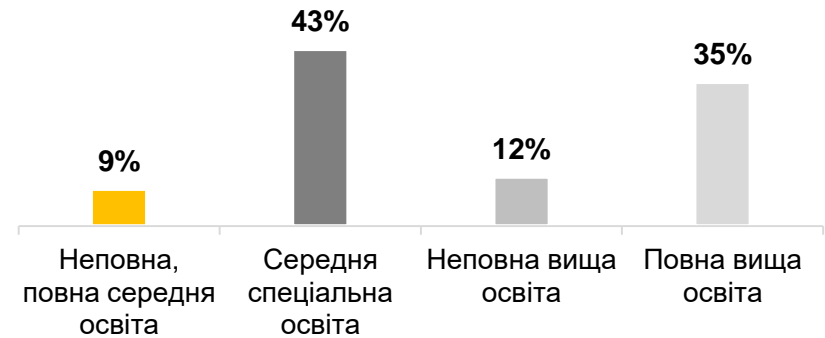
СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ БЛОК

Соціально-демографічний блок

Стать опитаних

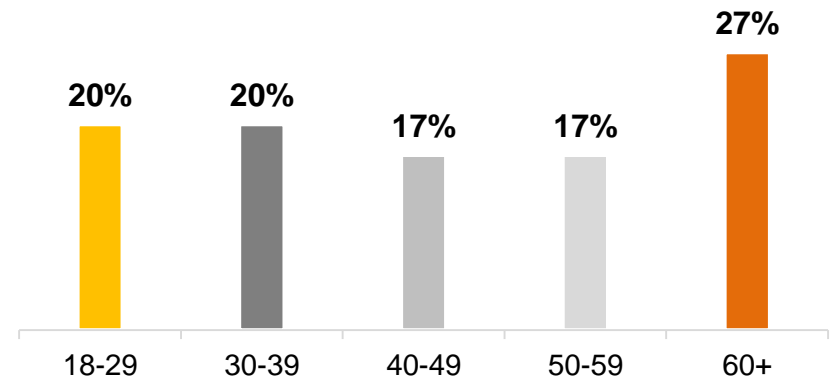
Освітній рівень

Сімейний стан

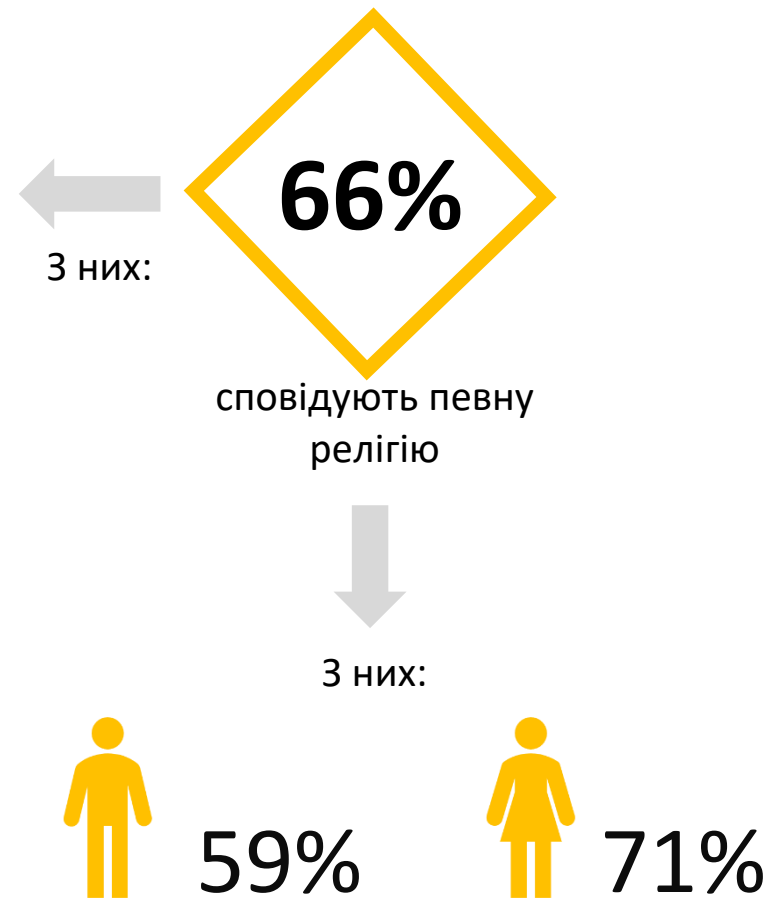

Вік опитаних

Соціально-демографічний блок

Приналежність до конфесії

REHERIT

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Центр міської історії
Центрально-Східної Європи

www.reherit.org.ua – портал культурної спадщини

Facebook – [ReHERIT](https://www.facebook.com/ReHERIT)

E-mail: reherit@gmail.com

Тел: 067-650-20-63

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ

Наталія Зайцева-Чіпак

директор дослідницького центру «Соціоінформ»

Україна, 79000, м. Львів

вул. Січових Стрільців, 4, офіс 33

моб.: +38 067 608 89 97

тел.: +38 032 261 00 47

e-mail: socioinform@gmail.com

FB: Соціоінформ

www.socioinform.com.ua